

ROZLIČNOSTI

Pár poznámok o slove brownie/brownies

Slovo *brownie/brownies* pomenávajúce druh sladkého koláča nie je v slovenčine nové, bežne sa používa v písomnom aj ústnom jazykovom prejave. Stretávame sa však s dvomi podobami na označenie jednej konkrétosti – *brownie* aj *brownies*. Otázky týkajúce sa tohto slova sme zaznamenali aj v jazykovej poradni JÚLEŠ SAV.

Pozrime sa na používanie tohto slova. Ako sme už uviedli, v slovenských textoch sa používajú obidve neadaptované podoby, so zdomácnenou pravopisnou podobou sme sa zatiaľ v jazykovej praxi nestretli. Ak by sme sa chceli vyhnúť anglickej výpožičke, mohli by sme použiť označenie *čokoládový koláč(ík)*. Domnievame sa však, že toto spojenie by nemuselo vyjadrovať jednoznačný význam, ktorý slovo *brownie/brownies* má. Pri slove *brownie* (v pluráli *brownies*; prípona *-s* je v angličtine typická pre plurál) sa v publikácii Veľký slovník anglicko-slovenský a slovensko-anglický (Lingea 2014, s. 90) v prvom význame uvádza, že ide o „koláčik alebo sušienka s čokoládovou príchuťou a orieškami“, podobný význam nájdeme aj v anglickom výkladovom slovníku Oxford Learner’s Dictionaries¹, v ktorom sa uvádza: 1. a thick soft flat cake made with chocolate and sometimes nuts and served in small squares (hutný mäkký plochý koláč, ktorý je vyrobený z čokolády, niekedy s pridaním orechov, a podáva sa v malých štvorčekoch; voľný preklad autorky). Z výkladu usudzujeme, že ide o špecifický druh čokoládového koláča, a nazdávame sa, že prevzatie uvedeného anglicizmu má svoje opodstatnenie.

Používanie slova *brownie*, resp. *brownies* v jazykovej praxi sme si overili v slovenských jazykových korpusoch². Po zadaní hesla *brownie* nájdeme v korpuse Omnia Slovaca 1 096 dokladov, z toho sa 861 dokladov týkalo koláča,

---

Článok vznikol v rámci riešenia grantovej úlohy VEGA č. 2/0133/20 Slovenský pravopis a jeho pravidlá v kontexte súčasnej jazykovedy a jazykovej praxe.

¹ Slovník je dostupný na <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>.

² V korpuse Omnia Slovaca IV Maior Beta (22.01), ktorý vznikol zlúčením korpusových dát v Slovenskom národnom korpuse (SNK prim 9.0) a dát z webových korpusov a slúži na potreby pracovníkov JÚLEŠ SAV, a v Slovenskom národnom korpuse dostupnom na <https://bonito.korpus.sk/>.

napr. *Na bezlepkový brownie som pomaly aj zabudla.* – **Brownie môžete poliať čokoládou a ozdobiť mandľovými lupienkami.** V poslednej verzii SNK sme našli 17 dokladov, len 11 z nich sa týkalo koláča, napr. *Radšej si dám horkú čokoládu, zmrzlinu alebo dobrý koláčik brownie.* – *Podobne aj Tracy Martellová z Calgary nahradila obľúbený americký koláč brownie doma upečenou verziou a prestala chodiť na návštevu do USA.* – *Skutočne si nedáš ani jeden brownie?* Na podobu brownies sa v korpuse Omnia Slovaca nachádza 2 131 dokladov, z toho 2 102 ako označenie koláča, napr. *Upečené brownies je na dotyk pevné a lesklé, akoby prikryté krehkou škrupinou.* – *Koláčik neskúšajte so špajdl'ou, brownies má byť vo vnútri vlhký.* V SNK je slovo doložené 48-krát, 38 z nich v hľadanom význame, napr. *Upečte si podľa našich receptov lahodné brownies alebo si uvarite čokoládu s koňakom.* – *Skúste ho použiť do brownies namiesto hnedého cukru a spoznáte jeho skutočnú rafinovanosť.* Vidíme, že v slovenských textoch zatiaľ prevažuje použitie anglickej plurálovej podoby brownies.

Čo sa týka rodu, pri podobe brownie, ak sa používa v slovenčine na vyjadrenie singuláru a vieme to jednoznačne určiť, prevláda mužský rod, napr. *No čokoládový brownie nesklamal...* – *Našla som si recept na cuketový vegánsky brownie...* – ... *nechala si pribaliť aj mini brownie, ktorý chutil ako nebo,* menej stredný rod, napr. *Ako dezert urobím čokoládové brownie, ktoré máš rád.* Našli sme aj pár dokladov, v ktorých sa na vyjadrenie singuláru použila anglická plurálová podoba brownies, a v tých prípadoch, keď sme to vedeli jednoznačne určiť, ako podstatné meno mužského rodu: *Krásne čokoládový a vláčný brownies.* – ... *je to najlepší brownies, aký som kedy jedla!!!* Pri tvare brownies sa však ukazuje tendencia používať ho v slovenčine na vyjadrenie množného čísla, o čom svedčia tieto doklady: *chutné fit čokoládovoproteínové brownies, ktoré vám dodajú energiu.* – *Ak sú na vás brownies príliš suché, dajte si na ne šľahačku.* – *Upečené brownies by sa už nemali v strede triasť...* Je však potrebné dodať, že pri oboch formách sa najčastejšie vyskytovali tvary, pri ktorých bez širšieho kontextu nebolo jasné, či ide o stredný rod singuláru alebo o plurál, napr. *čokoládové brownie, fazuľové brownies.* V niektorých spojeniach sa oba tvary používali aj ako nesklonné adjektíva, napr. *brownie sušienky, brownie vrstva, brownie krém, brownies torta, brownies cesto, brownies štruktúra.*

Keďže sa v slovenčine používa singulárová aj plurálová podoba, teda brownie aj brownies, hľadali sme analogické prevzatia z angličtiny. Napríklad slová *čips* (z anglického *chip* – tenké kúsky vypraženého zemiaka, lupienky),

keks (z anglického *cake* – koláč, zákusok) alebo *komiks* (z anglického *comic* – príbeh tvorený sériou obrázkov a krátkych textov) zdomácneli tak, že ich anglická plurálová podoba funguje v slovenčine ako singulár, máme teda *čips* – *čipsy*, *keks* – *keksy*, *komiks* – *komiksy*. Na základe tejto analógie môžeme uvažovať aj o tom, že v slovenčine sa ustáli v singulári pôvodne anglický plurálový tvar *brownies* a v pluráli *browniesy*, to však ukáže až jazyková prax. V súčasnosti sme zaznamenali niekoľko dokladov na takéto skloňovanie, napr. *Ranná káva s mandľovým browniesom a o pár minút zrýchlený tep a EKG. – Chuťovo je tento koláčik podobný browniesu... – Ten vôbec nemal konzistenciu ozajstného browniesu... – Nebola som sama, kto od začiatku nadržiaval browniesom.* Pri anglickej plurálovej podobe *brownies* je potencia tvorby adjektív s príponou *-ový/-ová*, čo ukazujú aj doklady z korpusov, napr. *browniesová vláčnosť mu ostala*, či na odvodzovanie nových slov, napr. hovorovej podoby *browniesky*: v *týchto brownieskach*. Rozdiel oproti ostatným spomínaným príkladom je aj v tom, že kým pri slove *čips*, *keks* a *komiks* došlo už k úplnej pravopisnej adaptácii podľa výslovnosti, slovo *brownies* sa stále používa v pôvodnej anglickej pravopisnej podobe, ide však o novšie prevzatie a len čas ukáže, ako sa toto slovo bude správať v slovenskom jazykovom systéme.

Z uvedeného vyplýva, že v slovenčine nie je zatiaľ ustálená ani jedna podoba, používajú sa oba varianty *brownie* aj *brownies*, sú však evidentné tendencie spájať aj v slovenčine anglickú singulárovú podobu so singulárom a anglickú plurálovú podobu s plurálom. Pokiaľ je možné jednoznačne určiť, o aký rod a číslo ide, obe slová sa častejšie používajú v mužskom rode. Pri forme *brownies* registrujeme skloňovanie v jednotnom aj v množnom čísle, a keďže je potenciálne sklonná, je väčšia pravdepodobnosť, že sa zaradí do nášho gramatického systému. Nemôžeme však odmietnuť ani singulárový tvar *brownie*, ktorý však zostáva nesklonný a používa sa ako podstatné meno v strednom aj mužskom rode.

Daša Cimermanová
Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, v. v. i.

LITERATÚRA

Veľký slovník anglicko-slovenský a slovensko-anglický. Bratislava: Lingea 2014. 1 630 s.